

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ – 4100 – 04 – 01/2012
P/12/086

Szczecin, kwietnia 2012 r.

**Pani
Agata Wojtyniak
Kierownik Finansowy
Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum
w Szczecinie**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie skontrolowała Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie², w zakresie wykonania budżetu państwa w 2011 r. w części 15/01 – Ministerstwo Sprawiedliwości.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli podpisanym 26.03.2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuje Pani Kierownik niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie z zastrzeżeniami ocenia wykonanie przez Sąd budżetu w 2011 roku. Powyższą ocenę ogólną uzasadniają następujące ustalenia i oceny szczegółowe.

1. Sąd w 2011 roku zrealizował dochody w kwocie 14.235,5 tys. zł, co odpowiadało 91,5% planu finansowego (15.580 tys. zł) i 114,6% kwoty dochodów zrealizowanych w 2010 r. (12.437,0 tys. zł). Sąd terminowo i w pełnej wysokości odprowadził zrealizowane dochody na rachunek budżetu państwa.

Na koniec 2011 r. należności Sądu wyniosły 9.609,2 tys. zł. Należności sądowe stanowiły kwotę 9.584,3 tys. zł (99,7%), w tym zaległości wyniosły 8.300,4 tys. zł (86,6%), które o 527,5 tys. zł były wyższe od ich stanu na koniec roku poprzedniego. Przyczyną wzrostu tych zaległości było przede wszystkim zwiększenie o 574,3 tys. zł (tj. o 10,5%) kwoty przypisu, przy zmniejszonej o 613,5 tys. zł (tj. o 34,8%) kwocie należności umo-

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82.

² Zwany w dalszej treści „Sądem”.

rzonych, a także wydłużenie procesu egzekucyjnego. Badanie 20 spraw (w kwocie łącznej 42,2 tys. zł)³ wykazało że:

- Wydziały Cywilne Sądu⁴ przekazały akta 3 spraw do Sekcji Egzekucyjnej⁵ w terminie zgodnym z dyspozycją określoną w piśmie Prezesa Sądu z 16.05.2010 r. (niezwłocznie po uprawomocnieniu orzeczenia w sprawie), a 17 (85%) po upływie od 25 do 214 dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Opóźnienia te – jak wynika z wyjaśnień przewodniczących WCS – były konsekwencją uwarunkowań proceduralnych, dużej liczby spraw oraz sytuacji kadrowej, związanej z urlopami lub chorobami pracowników, a także z niewystarczającą liczbą referendarzy i asystentów,
- do 9 dłużników (z 18) wezwania do zapłaty wysłano przed upływem 5 dni od daty otrzymania akt sprawy, a do pozostałych 9 dłużników w okresie od 12 do 35 dni,
- do 8 komorników (spośród 14 spraw, w których zachodziła konieczność podjęcia postępowania komorniczego), zlecenia egzekucyjne wysłano od 19 do 51 dni od daty upływu terminu płatności określonego w skutecznie doręczonych wezwaniach do zapłaty należności⁶. Z udzielonych w toku kontroli wyjaśnień wynika, że główną przyczyną opóźnień była przerwa urlopowa i pobyt na zwolnieniu lekarskim pracownika.

Zbadano również 20 spraw dotyczących należności pozostających w egzekucji⁷, prowadzonych przez IV Wydział Karny Sądu⁸. W 7 sprawach (o wartości należności 80,3 tys. zł, tj. 24,1%), przypisów należności dokonano niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia⁹, a w pozostałych 13 (na kwotę należności 252,8 tys. zł, tj. 75,9%) po upływie od 20 do 150 dni od daty uprawomocnienia się orzeczenia. Z wyjaśnienia przewodniczącego IV WK wynika, że głównymi przyczynami opóźnień była duża liczba spraw, związana m.in. z przekazaniem do IV WK części orzeczeń, które zapadły w likwidowanym Wydziale Grodzkim Sądu oraz brak niezbędnej liczby pracowników zajmujących się egzekucją należności.

Na nierespektowanie limitów czasowych przy dokonywaniu przypisów należności, wynikających m.in. z przepisów ustawy z dnia 6.06.1997 r. Kodeks karny wykonawczy¹⁰ i Regulaminu urzędowania sądów powszechnych¹¹, skutkujących wysyłaniem wezwań do zapłaty po upływie ponad 2 miesiące od daty uprawomocnienia się orzeczenia oraz na nadmierne obciążenie pracowników prowadzących księgi należności dużą liczbą kart dłużników, wskazywały także wyniki kontroli wewnętrznych i audytu z 2011 r.

³ O najwyższych wartościach przypisanych należności wg stanu na 31.12.2011 r., wybranych ze zbioru 455 czynnych kart dłużników pozostających w Sekcji Egzekucyjnej Sądu o wartości należności w kwocie 231,9 tys. zł – tj. odpowiednio 4,4% liczby czynnych kart dłużników i 18,2% ww. salda należności.

⁴ Zwane w dalszej treści „WCS”.

⁵ Zwana w dalszej treści „SE”.

⁶ Z uwzględnieniem 14 dni na uregulowanie należności.

⁷ Tj. 0,8% z 2.446 kart dłużników pozostających w egzekucji wg stanu na 31.12.2011 r., wybranych losowo spośród 49 o należnościach powyżej 3.000 zł (o wartości łącznej 442,5 tys. zł). Kwota łączna należności objętych kontrolą wynosiła 333,1 tys. zł, tj. 75,3% wartości ww. zbioru 49 spraw i 7,7% kwoty zaległości na koniec roku 2011 r.

⁸ Zwany w dalszej treści „IV WK”.

⁹ Tj. przed upływem 14 dni licząc od daty uprawomocnienia się orzeczenia.

¹⁰ Dz. U. Nr 90, poz. 557 ze zm..

¹¹ Dz. U. Nr 38, poz. 249 ze zm..

W ocenie NIK dodatkowym obciążeniem pracowników Sądu był obowiązek prowadzenia podwójnej ewidencji należności sądowych, tj. w programie komputerowym oraz pracochłonną metodą księgowości przebitkowej¹². Sposób ten – wg wyjaśnień Pani Kierownik – wymuszony był koniecznością doskonalenia wprowadzonego do stosowania programu komputerowego CURRENDA, zawierającego liczne błędy. Z ustaleń kontroli wynika, że rozważna jest zmiana instrukcji dotyczącej ewidencjonowania należności sądowych i odstąpienie od wymogu prowadzenia ewidencji ręcznej.

2. Wydatki Sądu w 2011 r. wyniosły ogółem 31.558 tys. zł (100% planu po zmianach). Dokonane zmiany zwiększające plan wydatków o 780,6 tys. zł (2,5%), wprowadzone zostały na podstawie decyzji dysponenta wyższego stopnia. W planie finansowym Sądu dokonywane były również zmiany polegające na przemieszczaniu środków pomiędzy poszczególnymi paragrafami klasyfikacji budżetowej obejmującymi wydatki bieżące (z wyłączeniem wynagrodzeń). Wszystkie zmiany były celowe i związane z dostosowaniem planu do aktualnych potrzeb jednostki. Sąd w 2011 r. nie otrzymywał środków pochodzących z rezerwy celowej, nie realizował wydatków budżetu środków europejskich oraz wydatków majątkowych. Zasilanie w środki finansowe konieczne do realizacji zadań w 2011 r. przebiegało zgodnie z harmonogramem. Niewykorzystane środki na realizację wydatków 30.12.2011 r. zwrócono na rachunek dysponenta II stopnia, tj. przed upływem wymaganego terminu.

Szczegółowe badanie wybranych pozycji wydatków na kwotę 1.155,5 tys. zł (tj. 16,8% kwoty wydatków bieżących pomniejszonej o wynagrodzenia z pochodnymi od plac) wykazało, że wynikały one z planu finansowego i były celowe z punktu widzenia prawidłowego funkcjonowania Sądu. Zakupów dokonywano z zachowaniem procedur obowiązujących w Sądzie, a powstałe z tego tytułu zobowiązania regulowano na bieżąco, przed upływem terminów płatności określonych przez dostawców. Stan zobowiązań na 31.12.2011 r. wyniósł 1.807,1 tys. zł i dotyczył zobowiązań niewymagalnych z tytułu dodatkowego wynagrodzenia rocznego (95,1%), świadczeń na rzecz osób fizycznych (4,0%) oraz bieżących systematycznych wydatków (0,9%), które uregulowano w styczniu 2012 r. przed upływem terminów płatności.

Limit wynagrodzeń w kwocie łącznej 24.162 tys. zł wg ustawy budżetowej, w ciągu roku zmniejszony stosownymi decyzjami o 423 tys. zł (1,8%) do kwoty 23.739 tys. zł, został wykorzystany w 100%.

NIK nie wnosi uwag do sposobu prowadzenia rachunków sum depozytowych, sum na zlecenia¹³ i pogotowia kasowego oraz sposobu realizacji obowiązku wnoszenia opłat abonamentowych za posiadane odbiorniki radiowe i telewizyjne. Objęte badaniem 3 postępowania dotyczące zamówień na dostawy i usługi o wartości 2.306,2 tys. zł (47,0%)¹⁴, przeprowadzono zgodnie z procedurami określonymi w ustawie z dnia 19.01.2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁵.

¹² Metoda określona w „Instrukcji w sprawie zasad ewidencji należności sądowych” stanowiącej załącznik do „Zasad (polityki) rachunkowości w Sądzie”, wprowadzonych w życie zarządzeniem nr 4/09 Kierownika Finansowego Sądu (ze zmianami: z 4.01.2010 r. i z 26.05.2011 r.).

¹³ Prowadzonych zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20.12.2010 r. w sprawie rodzajów i trybu dokonywania operacji na rachunkach bankowych....(Dz. U. Nr 86, poz. 558).

¹⁴ Z kwoty 4.905,5 tys. zł (netto) dotyczącej 7 zamówień publicznych zrealizowanych przez Sąd w 2011 r.

¹⁵ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.

3. Organizacja systemu rachunkowości i przyjęte w Sądzie zasady rachunkowości spełniały wymogi art. 10, art. 12, art. 13 i art. 14 ustawy o rachunkowości¹⁶. Ustalone przez kierownika procedury kontroli zarządczej uwzględniały elementy kontroli operacji finansowych i gospodarczych, określone w „Standardach kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych”¹⁷. Księgi rachunkowe prowadzone w systemie komputerowym „Finanse-Księgowość OrCom+” były sprawdzalne i prowadzone na bieżąco (zgodnie z art. 24 ust. 4 i 5 ustawy o rachunkowości), a zakres danych zawartych w komputerowych zapisach księgowych spełniał wymogi art. 23 tej ustawy.

NIK pozytywnie ocenia skuteczność systemu księgowości i kontroli finansowej¹⁸ oraz wiarygodność ksiąg rachunkowych¹⁹ w odniesieniu do sprawozdawczości bieżącej i rocznej. Zbadano próbę 168 pozycji wydatków na łączną kwotę 1.155,5 tys. zł, z tego: 162 pozycje wydatków wylosowanych metodą MUS²⁰ (630,3 tys. zł)²¹ oraz 20 pozycji wydatków bieżących dobranych celowo (525,2 tys. zł).

4. W Sądzie prawidłowo przeprowadzono w 2011 roku inwentaryzację aktywów i pasywów zgodnie z przepisami art. 26 ustawy o rachunkowości²². Stwierdzono natomiast, że nie ujęto w księgach rachunkowych na dzień 1.01.2011 r. wartości nieruchomości w kwocie łącznej 12.684 tys. zł, przekazanych Sądowi w trwały zarząd na podstawie decyzji Prezydenta Miasta Szczecina z 3.12.2010 r.²³. W wyniku działań podjętych w trakcie kontroli NIK, nieruchomości te w dniu 21.03.2012 r. ujawniono w księgach rachunkowych Sądu, a następnie ujęto w sprawozdaniu finansowym sporządzonym za 2011 r. (za rok poprzedni nieruchomości ujęto w sprawozdaniu finansowym SO). Obowiązek ujmowania w ewidencji bilansowej nieruchomości przekazanych w trwały zarząd wynika z przepisów art. 3 ust. 1 pkt 12 i 15 oraz art. 46 ust. 1 ustawy o rachunkowości. Doprecyzowaniem powyższych przepisów ustawy o rachunkowości jest § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Finansów z 5.07.2010 r.²⁴, który stanowi że przez środki trwałe - rozumie się środki, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 15 ustawy o rachunkowości, w tym środki trwałe stanowiące własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, otrzymane w zarząd lub użytkowanie i przeznaczone na potrzeby jednostki.

5. NIK pozytywnie ocenia sporządzanie przez Sąd rocznych sprawozdań budżetowych Rb-23, Rb-27, Rb-28 oraz sprawozdań kwartalnych Rb-N i Rb-Z (za IV kwartał 2011 roku), które były zgodne z ewidencją księgową i terminowo przekazane do SO.

¹⁶ Dz. U. z 2009 r., Nr 152, poz. 1223 ze zm., zwanej dalej „ustawą o rachunkowości”.

¹⁷ Określone w rozdziale II pkt. 14 Standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. - Dz. Urz. MF Nr 15, poz. 84).

¹⁸ Oceniana na podstawie poprawności formalnej ewidencji dowodów (poprawności dowodu; kompletności i poprawności kontroli bieżącej i dekretacji; kompletności i poprawności formalnej zapisu dowodu w dzienniku).

¹⁹ Prawidłowość ujęcia wydatku w księgach.

²⁰ MUS (Monetary Unit Sampling) - prawdopodobieństwo wylosowania dowodu księgowego jest proporcjonalne do wartości operacji udokumentowanej tym dowodem.

²¹ 7 pozycji dotyczyło wydatków majątkowych (1.684.534 zł), a 155 wydatków bieżących (1.651.071 zł).

²² W 2011 r. nie było obowiązku przeprowadzenia inwentaryzacji w drodze spisu z natury rzeczowych środków trwałych.

²³ Decyzje WGN.I.72244.60/10 i WGN.I.72244.63/10, w sprawie wygaśnięcia trwałego zarządu sprawowanego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie (SO) nad nieruchomościami gruntowymi zabudowanymi przy ul. G. Narutowicza 19 i przy ul. Królowej Korony Polskiej 31 w Szczecinie, wydane na wnioski Dyrektora Sądu Okręgowego w Szczecinie z 14.09.2010 r.

²⁴ W sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 128, poz. 861 ze zm.), zwane dalej „rozporządzeniem Ministra Finansów z 5.07.2010 r.”.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o zintensyfikowanie działań celem usprawnienia egzekucji należności sądowych.

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1. ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Kierownik, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia, informacji o sposobie wykonania wniosku bądź o działaniach podjętych w celu jego realizacji lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, przysługuje Pani Kierownik prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosku, zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń – zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.